

- **translated title:**
Europejska konwencja o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz przywracaniu pieczy nad dzieckiem
- **original title:**
European Convention on Recognition and Enforcement of Decisions concerning Custody of Children and on Restoration of Custody of Children
- **identification number of the convention:**
ETS No. 105
- **place of the translation:**
Warsaw
- **body responsible for the translation:**
Biuro Informacji Rady Europy / Information Office of the Council of Europe
- **status of the translation:**
unofficial
- **host item:**
based on: *Wybór konwencji Rady Europy*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 1999 (ISBN 83-01-13035-0), verified with *Dziennik Ustaw* [the Official Journal] 1996 No. 31, item 134 (ISSN 0867-3411).

Europejska konwencja o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz przywracaniu pieczy nad dzieckiem¹

Luksemburg, 20 maja 1980 roku

European Treaty Series (ETS) / Série des traités européens (STE) Nr 105

Państwa członkowskie Rady Europy, sygnatariusze niniejszej konwencji,
uznając, że w Państwach członkowskich Rady Europy dobro dziecka ma zasadnicze znaczenie przy wydawaniu orzeczeń dotyczących ustanowienia nad nim pieczy;
uznając, że ustanowienie środków zapewniających w szerszym zakresie uznawanie i wykonywanie orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem zapewni lepszą ochronę interesów dziecka;
uznając za pożądane podkreślenie w tym celu, że prawo rodziców do kontaktów z dzieckiem jest naturalną konsekwencją prawa do sprawowania pieczy;
odnotowując wzrastającą liczbę spraw, w których dzieci bezprawnie przekazywane są za granicę, a jednocześnie trudności związane z poszukiwaniem właściwych rozwiązań problemów wyłaniających się na tle takich przypadków;
zamierzając ustanowić przepisy umożliwiające przywrócenie bezprawnie przerwane go sprawowania pieczy nad dzieckiem;
przekonane o konieczności ustanowienia w tym celu przepisów, które odpowiadałyby różnym potrzebom i różnym okolicznościom;
mając na celu podjęcie współpracy prawnej pomiędzy ich organami,
uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

W rozumieniu niniejszej konwencji:

- a) wyrażenie „dziecko” oznacza osobę, niezależnie od jej obywatelstwa, która nie ukończyła 16 roku życia i która, zgodnie z prawem państwa jej stałego zamieszkania, jej prawem ojczystym lub państwa wezwanego, nie może samodzielnie decydować o swym miejscu zamieszkania;
- b) wyrażenie „organ” oznacza jakikolwiek organ sądowy lub administracyjny;
- c) wyrażenie „orzeczenie dotyczące pieczy” oznacza każdą decyzję organu w zakresie, w jakim odnosi się ona do wykonywania opieki nad dzieckiem, w tym do ustalania jego miejsca zamieszkania, a także do kontaktów z dzieckiem;

¹ Tłumaczenie ma charakter nieoficjalny. Konwencja ratyfikowana przez RP, opublikowana w *Dzienniku Ustaw* z 1996 r. Nr 31, poz. 134.

- d) wyrażenie „bezprawne przejęcie pieczy nad dzieckiem” oznacza wywiezienie dziecka za granicę z naruszeniem orzeczenia dotyczącego pieczy, które zostało wydane przez organ Umawiającego się Państwa i jest w tym Państwie wykonalne; bezprawne przejęcie pieczy obejmuje także:
- i. odmowę powrotu dziecka z zagranicy po upływie okresu wykonywania prawa do kontaktów z dzieckiem, albo po upływie innego okresu jakiegokolwiek czasowego pobytu na terytorium Państwa innego niż to, na którym piecza jest sprawowana;
 - ii. przejęcie pieczy, które następnie zostanie uznane za bezprawne, zgodnie z art. 12.

CZĘŚĆ I Organy centralne

Artykuł 2

1. Każde Umawiające się Państwo wyznacza organ centralny, który spełnia funkcje przewidziane przez Konwencję.
2. Państwa federacyjne i Państwa, w których obowiązuje więcej niż jeden system prawny, zachowują prawo do wyznaczenia kilku organów centralnych i określają ich kompetencje.
3. Sekretarza Generalnego Rady Europy zawiadamia się o wszelkich decyzjach podjętych na mocy niniejszego artykułu.

Artykuł 3

1. Organy centralne Umawiających się Państw współpracują ze sobą i popierają współpracę właściwych organów w swoich państwach. Powinny one działać z całą niezbędną w takich sprawach starannością.
2. W celu ułatwienia wdrażania Konwencji organy centralne Umawiających się Państw:
 - a) zapewniają przekazywanie wniosków właściwych organów o udzielenie informacji dotyczących kwestii prawnych lub faktycznych o toczącym się postępowaniu;
 - b) na wniosek, udzielają sobie wzajemnie informacji o obowiązujących przepisach prawnych dotyczących pieczy nad dzieckiem i o zmianie tych przepisów;
 - c) informują się wzajemnie o wszelkich problemach, jakie mogą wynikać przy stosowaniu niniejszej konwencji, a także, w miarę możliwości, usuwają przeszkody w jej stosowaniu.

Artykuł 4

1. Każda osoba, która w Umawiającym się Państwie uzyskała orzeczenie dotyczące sprawowania pieczy nad dzieckiem i która dąży do uznania lub wykonania tego orzeczenia w innym Umawiającym się Państwie, może w tym celu złożyć wniosek w organie centralnym któregośkolwiek z Umawiających się Państw.
2. Do wniosku dołącza się dokumenty, o których mowa w artykule 13.
3. Organ centralny, który otrzymał wniosek, a nie jest organem centralnym Państwa wezwanego, przekazuje niezwłocznie te dokumenty bezpośrednio temu organowi.

4. Organ centralny, który otrzymał wniosek, może nie nadać mu biegu, jeżeli jest oczywiste, że nie zostały spełnione warunki przewidziane przez niniejszą konwencję.

5. Organ centralny, który otrzymał wniosek, informuje niezwłocznie wnioskodawcę o dalszym biegu sprawy.

Artykuł 5

1. Organ centralny w Państwie wezwanym niezwłocznie podejmuje, lub powoduje podjęcie wszelkich działań, jakie uzna za stosowne, oraz wszczyna, w razie konieczności, postępowanie przed właściwymi organami, w celu:

- a) ustalenia miejsca pobytu dziecka;
- b) zapobieżenia naruszeniu interesów dziecka lub wnioskodawcy, a w szczególności przez zastosowanie środków tymczasowych;
- c) uznania lub wykonania orzeczenia dotyczącego pieczy;
- d) powrotu dziecka do wnioskodawcy jeśli stwierdzona jest wykonalność orzeczenia;
- e) poinformowania organu wnioskującego o podjętych działaniach i ich skutkach.

2. W przypadku, gdy organ centralny Państwa wezwanego ma podstawy przypuszczać, że dziecko znajduje się na terytorium innego Umawiającego się Państwa, niezwłocznie przesyła dokumenty bezpośrednio do organu centralnego tego Państwa.

3. Z wyjątkiem kosztów repatriacji, Umawiające się Państwa postarają się nie obciążać wnioskodawcy kosztami jakichkolwiek działań podjętych na mocy ustępu 1 tego artykułu przez organ centralny tego Państwa na rzecz wnioskodawcy, w tym także kosztami postępowania oraz, jeżeli miało to miejsce, kosztami zastępstwa adwokackiego.

4. Jeżeli odmówiono wykonania orzeczenia, a organ centralny Państwa wezwanego uzna, że powinien nadać bieg wnioskowi o wszczęcie w tym Państwie postępowania w celu merytorycznego rozpoznania sprawy, organ ten powinien dołożyć wszelkich starań, aby wnioskodawca był reprezentowany podczas postępowania na warunkach nie gorszych niż osoba będąca obywatelem tego Państwa lub mająca w nim stałe miejsce zamieszkania; w szczególności może wszcząć w tym celu postępowanie przed właściwym organem.

Artykuł 6

1. Z zastrzeżeniem innych uzgodnień pomiędzy zainteresowanymi organami centralnymi i z zastrzeżeniem postanowień ustępu 3 niniejszego artykułu:

- a) zawiadomienia kierowane do organu centralnego Państwa wezwanego sporządza się w języku urzędowym tego Państwa albo dołącza się do nich tłumaczenia na taki język;
- b) organ centralny Państwa wezwanego powinien jednak przyjąć zawiadomienie sporządzone w języku angielskim lub francuskim, albo z dołączonym tłumaczeniem na jeden z tych języków.

2. Zawiadomienia kierowane przez organ centralny Państwa wezwanego, w tym także wyniki przeprowadzonych czynności wyjaśniających, mogą być sporządzone w języku urzędowym lub jednym z języków urzędowych tego Państwa, albo w języku angielskim lub francuskim.

3. Umawiające się Państwo może w całości lub w części wyłączyć stosowanie postanowień ustępu 1 lit. b) niniejszego artykułu. Jeżeli Umawiające się Państwo złoży takie zastrzeżenie, każde inne Umawiające się Państwo może zastosować takie zastrzeżenie w stosunku do tego Państwa.

CZĘŚĆ II

Uznanie i wykonywanie orzeczeń oraz przywracanie pieczy nad dziećmi

Artykuł 7

Orzeczenia dotyczące pieczy, wydane w Umawiającym się Państwie, są uznawane oraz wykonywane, w każdym innym Umawiającym się Państwie, jeśli podlegają wykonaniu w państwie wydania.

Artykuł 8

1. W przypadku bezprawnego przejęcia pieczy nad dzieckiem organ centralny Państwa wezwanego niezwłocznie podejmuje działania w celu jej przywrócenia:

- a) jeżeli w czasie wszczęcia postępowania w państwie, w którym wydano orzeczenie, albo w czasie bezprawnego przejęcia pieczy, jeśli nastąpiło ono wcześniej niż wszczęcie postępowania, dziecko i jego rodzice byli wyłącznie obywatelami tego państwa, a dziecko miało stałe miejsce zamieszkania na tym terytorium, oraz
- b) jeżeli wniosek o przywrócenie pieczy złożono w organie centralnym w ciągu sześciu miesięcy od dnia bezprawnego odebrania.

2. Jeżeli, zgodnie z prawem Państwa wezwanego, warunki, o których mowa w ustępie 1 niniejszego artykułu, nie mogą być spełnione bez wyczerpania drogi sądowej, żadna z podstaw odmowy przewidziana w przepisach niniejszej konwencji nie może dotyczyć postępowania sądowego.

3. W przypadku zawarcia przez osobę sprawującą pieczę nad dzieckiem z inną osobą urzędowo poświadczonego porozumienia, przyznającego takiej osobie prawo do bezpośrednich kontaktów z dzieckiem, gdy po upływie uzgodnionego okresu, po wyjeździe za granicę, dziecko nie powraca do osoby sprawującej nad nim pieczę, należy ją przywrócić zgodnie z ustępami 1 lit. b) oraz 2 niniejszego artykułu. Przepis ten stosuje się także w przypadku przyznania przez właściwy organ takiego prawa osobie nie sprawującej pieczy nad dzieckiem.

Artykuł 9

1. W przypadku bezprawnego przejęcia pieczy, w sytuacjach innych niż przewidziane w art. 8, jeżeli wniosek został złożony do organu centralnego w terminie 6 miesięcy od przejęcia pieczy nad dzieckiem, uznania lub wykonania orzeczenia można odmówić wyłącznie:

- a) jeżeli orzeczenie zaoczne wydano pod nieobecność pozwanego lub jego pełnomocnika, a powództwo lub inny dokument wszczynający postępowanie nie zostały mu prawidłowo doręczone w terminie wystarczającym na przygotowanie obrony; jednakże okoliczność ta nie może stanowić podstawy odmowy uznania lub wykonania orzeczenia, jeśli brak doręczenia

był skutkiem zatajenia przez pozwanego miejsca jego pobytu przed powodem w państwie, w którym wydano orzeczenie;

- b) w przypadku orzeczenia zaocznego, wydanego pod nieobecność pozwanego lub jego pełnomocnika, właściwość organu orzekającego nie została ustalona na podstawie innej niż:
 - i. miejsce stałego zamieszkania pozwanego, albo
 - ii. ostatnie wspólne miejsce zamieszkania rodziców dziecka, jeżeli co najmniej jedno z rodziców ciągle jeszcze tam zamieszkuje, albo
 - iii. miejsce stałego zamieszkania dziecka;
- c) gdy orzeczenie takie jest sprzeczne z orzeczeniem dotyczącym pieczy nad dzieckiem, które stało się wykonalne w Państwie wezwanym przed bezprawnym przejęciem pieczy nad dzieckiem, chyba że dziecko miało stałe miejsce zamieszkania na terytorium Państwa wzywającego co najmniej przez rok przed przejęciem pieczy.

2. Przepisy ustępu 1 stosuje się odpowiednio, jeżeli nie złożono wniosku do organu centralnego, ale w terminie sześciu miesięcy od bezprawnego przejęcia pieczy nad dzieckiem złożono wniosek o uznanie lub wykonanie orzeczenia.

3. Orzeczenie będące przedmiotem wniosku w żadnym wypadku nie może być rozpoznane merytorycznie.

Artykuł 10

1. W przypadkach innych niż wymienione w art. 8 i 9 można odmówić uznania lub wykonania orzeczenia nie tylko na podstawie przyczyn określonych w art. 9, ale także gdy:

- a) stwierdzi się, że skutki orzeczenia są oczywiście sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa rodzinnego w Państwie wezwanym, albo
- b) stwierdzi się, że skutki przedmiotowej decyzji przestały w sposób oczywisty pozostawać w zgodzie z dobrem dziecka na skutek zmiany okoliczności, co obejmuje upływ czasu, ale nie obejmuje jedynie zmiany miejsca zamieszkania po bezprawnym przejęciu pieczy, albo
- c) w czasie kiedy wszczęto postępowanie w państwie orzekania:
 - i. dziecko było obywatelem państwa wezwanego lub miało na jego terytorium stałe miejsce zamieszkania, podczas gdy nie istniał żaden z tych łączników w stosunku do państwa orzekania, albo
 - ii. dziecko było obywatelem zarówno państwa orzekania, jak i państwa wezwanego i miało stałe miejsce zamieszkania w państwie wezwanym, albo
- d) orzeczenie to jest sprzeczne z innym orzeczeniem wydanym w wyniku postępowania wszczętego przed złożeniem wniosku o uznanie lub wykonanie w państwie wezwanym albo w Państwie trzecim, ale wykonalnym w Państwie wezwanym, a odmowie tej nie sprzeciwia się dobro dziecka.

2. W tych samych przypadkach, postępowanie w sprawie uznania lub wykonania orzeczenia można zawiesić, jeżeli:

- a) od tego orzeczenia wniesiono zwykły środek odwoławczy, albo
- b) postępowanie w sprawie pieczy nad dzieckiem, wszczęte przed rozpoczęciem postępowania w Państwie orzekania, toczy się w Państwie wezwanym, albo

- c) inne orzeczenie dotyczące pieczy nad dzieckiem jest przedmiotem postępowania o jego wykonanie lub jakiegokolwiek innego postępowania o jego uznanie.

Artykuł 11

1. Orzeczenia dotyczące prawa do bezpośrednich kontaktów z dzieckiem oraz te postanowienia orzeczeń w sprawie pieczy, które dotyczą prawa do kontaktów podlegają uznaniu i wykonaniu na takich samych zasadach jak orzeczenia w sprawie pieczy.

2. Jednakże właściwy organ państwa wezwanego może określić warunki ustanowienia oraz wykonywania prawa do kontaktów, uwzględniając w szczególności podjęte przez strony zobowiązania w tym względzie.

3. Jeżeli nie wydano orzeczenia dotyczącego prawa do bezpośrednich kontaktów z dzieckiem albo jeżeli oddalono wniosek o uznanie lub wykonanie orzeczenia dotyczącego pieczy, organ centralny państwa wezwanego, na wniosek osoby dochodzącej tego prawa, może wezwać właściwe organy tego państwa do wydania orzeczenia w sprawie prawa do kontaktów z dzieckiem.

Artykuł 12

Jeżeli w czasie przewożenia dziecka przez granicę państwową nie istniało podlegające wykonaniu orzeczenie w sprawie pieczy wydane w Umawiającym się Państwie, postanowienia niniejszej konwencji stosuje się do późniejszych orzeczeń w sprawie pieczy, uznających to odebranie za bezprawne, wydanych w Umawiającym się Państwie na wniosek zainteresowanej osoby.

CZĘŚĆ III Postępowanie

Artykuł 13

1. Do wniosku o uznanie lub wykonanie orzeczenia w sprawie pieczy w innym Umawiającym się Państwie załącza się:

- a) upoważnienie organu centralnego Państwa wezwanego do działania w imieniu wnioskodawcy lub do wyznaczenia w tym celu innego pełnomocnika;
- b) kopię orzeczenia, spełniającą wymagane warunki dla stwierdzenia jej autentyczności;
- c) w przypadku wydania orzeczenia zaocznego pod nieobecność pozwanego dokument stwierdzający prawidłowe doręczenie pozwu wszczynającego postępowanie lub innego odpowiedniego dokumentu;
- d) w miarę potrzeby, dokument stwierdzający, że zgodnie z prawem Państwa orzekania, orzeczenie podlega wykonaniu;
- e) w miarę możliwości, wskazanie miejsca lub przypuszczalnego miejsca przebywania dziecka w Państwie wezwanym;
- f) propozycje co do sposobu przywrócenia pieczy nad dzieckiem.

2. Do dokumentów wymienionych w ustępie poprzedzającym należy, w miarę konieczności, dołączyć tłumaczenie, zgodnie z art. 6.

Artykuł 14

Umawiające się Państwa stosują szybką i prostą procedurę w sprawach o uznanie i wykonanie orzeczenia dotyczącego pieczy nad dzieckiem. W tym celu zapewnia się, że żądanie wykonania może być złożone w formie zwykłego wniosku.

Artykuł 15

1. Przed wydaniem orzeczenia, o którym mowa w art. 10 ust. 1 lit. b) właściwy organ Państwa wezwanego;

- a) powinien wysłuchać stanowiska dziecka, chyba że byłoby to niemożliwe, zwłaszcza ze względu na jego wiek i rozeznanie, a także
- b) może przeprowadzić stosowne czynności wyjaśniające.

2. Koszty czynności wyjaśniających, powstałe w którymkolwiek z Umawiających się Państw, ponosi Państwo, na terytorium którego czynność przeprowadzono.

3. Wniosek o przeprowadzenie czynności wyjaśniających oraz ich wyniki mogą być przekazywane do właściwych organów poprzez organy centralne.

Artykuł 16

Dla celów niniejszej konwencji nie wymaga się legalizacji dokumentów ani innego podobnego ich potwierdzenia.

CZĘŚĆ IV Zastrzeżenia

Artykuł 17

1. Umawiające się Państwo może zastrzec, że w przypadkach, o których mowa w art. 8 lub 9, uznania i wykonania orzeczeń dotyczących pieczy można odmówić z powodów wymienionych w art. 10, wskazanych w zastrzeżeniu.

2. Uznania i wykonania orzeczeń wydanych w Umawiającym się Państwie, które złożyło zastrzeżenie w trybie ust. 1 niniejszego artykułu, można odmówić w innym Umawiającym się Państwie z jakichkolwiek dodatkowych powodów, wskazanych w zastrzeżeniu.

Artykuł 18

Umawiające się Państwo może zastrzec, że nie uznaje się związane postanowieniami art. 12. Postanowień Konwencji nie stosuje się do orzeczeń, o których mowa w art. 12, wydanych w Państwie, które złożyło takie zastrzeżenie.

CZEŚĆ V Inne regulacje prawne

Artykuł 19

Niniejsza konwencja nie wyłącza możliwości oparcia stosunków wzajemnych przy uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń na jakiegokolwiek innej umowie międzynarodowej wiążącej państwo orzekania i państwo wezwane, albo na podstawie przepisów prawa wewnętrznego państwa wezwanego.

Artykuł 20

1. Niniejsza konwencja nie narusza zobowiązań Umawiającego się Państwa względem państwa nie będącego jej stroną, wynikających z innych umów międzynarodowych regulujących problematykę niniejszej konwencji.

2. Jeżeli dwa lub więcej Umawiających się Państw uchwaliło lub uchwali jednolite przepisy dotyczące pieczy nad dzieckiem albo szczególny system uznawania i wykonywania orzeczeń w tej dziedzinie, będą one mogły, w stosunkach pomiędzy sobą, stosować te przepisy zamiast niniejszej konwencji lub jej części. Dla skorzystania z tej możliwości konieczne jest zawiadomienie Sekretarza Generalnego Rady Europy. Wszelkie zmiany lub uchylenie takiej decyzji także wymagają zawiadomienia.

CZEŚĆ VI Przepisy końcowe

Artykuł 21

Niniejsza konwencja jest otwarta do podpisu dla Państw członkowskich Rady Europy. Podlega ona ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu. Dokumenty ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia składa się Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

Artykuł 22

1. Konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od dnia wyrażenia przez trzy Państwa członkowskie Rady Europy zgody na związanie się niniejszą konwencją, zgodnie z postanowieniami artykułu 21.

2. W odniesieniu do Państwa członkowskiego, które wyrazi zgodę na związanie się niniejszą konwencją, wchodzi ona w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od złożenia dokumentu ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia.

Artykuł 23

1. Po wejściu w życie niniejszej konwencji Komitet Ministrów Rady Europy może zaprosić Państwo nie będące członkiem Rady do przystąpienia do Konwencji. Decyzję o zaproszeniu

podejmuje się większością głosów, o której mowa w artykule 20 lit. d) Statutu, przy jednogłośnej zgodzie przedstawicieli Umawiających się Państw, uprawnionych do zasiadania w Komitecie.

2. W stosunku do Państwa przystępującego, konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od złożenia dokumentu przystąpienia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy.

Artykuł 24

1. Każde państwo, w czasie podpisywania konwencji albo składania dokumentów ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia może określić terytorium lub terytoria, na których stosuje się postanowienia niniejszej konwencji.

2. Każde państwo, w dowolnym terminie późniejszym może, przez złożenie oświadczenia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, rozszerzyć zakres stosowania niniejszej konwencji na inne terytorium lub terytoria, wskazane w oświadczeniu. W stosunku do takiego terytorium, konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od przyjęcia przez Sekretarza Generalnego takiego oświadczenia.

3. Każde oświadczenie złożone zgodnie z przepisami ustępów poprzedzających, w odniesieniu do któregośkolwiek terytorium, wskazanego w oświadczeniu, może zostać cofnięte poprzez złożenie zawiadomienia Sekretarzowi Generalnemu. Takie cofnięcie wywiera skutek pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie sześciu miesięcy od przyjęcia przez Sekretarza Generalnego takiego oświadczenia.

Artykuł 25

1. Państwo składające się z dwóch lub więcej jednostek terytorialnych, na których obowiązują różne przepisy prawne dotyczące pieczy nad dzieckiem oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawie pieczy, może, w czasie podpisywania konwencji albo składania dokumentów ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia oświadczyć, że niniejszą konwencję stosuje się do wszystkich jednostek terytorialnych, albo tylko do niektórych z nich.

2. Każde Państwo, w dowolnym terminie późniejszym może, przez złożenie oświadczenia Sekretarzowi Generalnemu Rady Europy, rozszerzyć zakres stosowania niniejszej konwencji na inne jednostki terytorialne wskazane w oświadczeniu. W stosunku do takiej jednostki terytorialnej, konwencja wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie trzech miesięcy od przyjęcia przez Sekretarza Generalnego takiego oświadczenia.

3. Każde oświadczenie złożone zgodnie z przepisami ustępów poprzedzających, w odniesieniu do którejkolwiek jednostki terytorialnej, wskazanej w oświadczeniu, może zostać cofnięte poprzez złożenie zawiadomienia Sekretarzowi Generalnemu. Takie cofnięcie wywiera skutek pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie sześciu miesięcy od przyjęcia przez Sekretarza Generalnego takiego oświadczenia.

Artykuł 26

1. W stosunku do Państw, w których stosuje się w sprawach pieczy więcej niż jeden system prawa, według zasady terytorialnej:

- a) wyrażenie „przepisy prawa miejsca stałego zamieszkania”, albo „prawa ojczystego” należy rozumieć jako odwołanie się do systemu prawa określonego przez obowiązujące w tym Państwie zasady albo - gdy takie zasady nie istnieją - do systemu prawa, z którym dana osoba jest najściślej związana;
- b) wyrażenia „Państwo, w którym wydano orzeczenie” i „Państwo wezwane” należy rozumieć, w zależności od przypadku, jako jednostkę terytorialną, w której wydano orzeczenie, albo jednostkę terytorialną, której dotyczy wnioski o uznanie lub wykonanie orzeczenia.

2. Postanowienia ustępu 1 a) stosuje się odpowiednio do Państw, w których w sprawach pieczy stosuje się więcej niż jeden system prawa, według zasady personalnej.

Artykuł 27

1. Każde państwo, w czasie podpisywania, składania dokumentów ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, może oświadczyć, że korzysta z możliwości złożenia zastrzeżeń przewidzianych w art. 6 ust. 3 i art. 17 i 18 niniejszej konwencji. Składanie innych zastrzeżeń jest niedopuszczalne.

2. Każda Umawiająca się Strona może w każdym czasie cofnąć w całości lub w części zastrzeżenie złożone w trybie ustępu poprzedzającego, przez złożenie zawiadomienia skierowanego do Sekretarza Generalnego Rady Europy. Takie cofnięcie wywiera skutek z dniem otrzymania zawiadomienia przez Sekretarza Generalnego.

Artykuł 28

Pod koniec trzyletniego okresu następującego po wejściu w życie niniejszej konwencji, a także w dowolnym późniejszym terminie, z własnej inicjatywy, Sekretarz Generalny Rady Europy powinien zaprosić przedstawicieli organów centralnych, wyznaczonych przez Umawiające się Państwa, na posiedzenie w celu oceny i ułatwienia funkcjonowania konwencji. Każde Państwo członkowskie Rady Europy, nie będące stroną niniejszej konwencji, może wziąć udział w pracach takich posiedzeń w charakterze obserwatora. Z prac posiedzenia sporządza się sprawozdanie, które przedstawia się do wiadomości Komitetowi Ministrów Rady Europy.

Artykuł 29

1. Każda strona może w każdym czasie wypowiedzieć niniejszą konwencję w drodze zawiadomienia Sekretarza Generalnego Rady Europy.

2. Wypowiedzenie wywiera skutek pierwszego dnia miesiąca następującego po upływie sześciu miesięcy od daty otrzymania zawiadomienia przez Sekretarza Generalnego Rady.

Artykuł 30

Sekretarz Generalny Rady Europy zawiadamia Członków Rady Europy oraz Państwa, które przystąpiły do niniejszej konwencji o:

- a) podpisaniu konwencji;
- b) złożeniu dokumentów ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia;

- c) dacie wejścia w życie konwencji, zgodnie z jej art. 22, 23, 24 i 25;
- d) wszelkich czynnościach, zawiadomieniach i oświadczeniach dotyczących niniejszej konwencji.

Na dowód powyższego, niżej podpisani, właściwie do tego upoważnieni, podpisali niniejszą konwencję.

Sporządzono w Luksemburgu dnia 20 maja 1980 r. w językach francuskim i angielskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne, w jednym egzemplarzu, który zostanie złożony w archiwum Rady Europy. Sekretarz Generalny Rady Europy przekaze jego uwierzytelnione odpisy rządowi Państw członkowskich Rady Europy i państw, które przystąpiły do niniejszej konwencji.